

Oslo, 24. september 2021

Høringssvar: Forslag om fleksibel grense for alkoholinnhold

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Vi takker for muligheten til å gi innspill til forslag om innføring av fleksibel grense for alkoholinnhold i alkoholholdig drikk gruppe 1. Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter ikke forslaget, både av hensyn til konsistensen i alkoholpolitikken og av hensyn til mulig effekt på folkehelsen.

Norge har vinmonopolordningen og alkoholreklameforbudet som unntak fra EØS-rettens grunnfriheter av hensyn til folkehelsen. Det forutsetter imidlertid at vi fører en helhetlig og konsistent alkoholpolitikk som har som formål å begrense skadevirkningene av alkohol gjennom å redusere totalkonsumet.

Regjeringen har siden 2013 foreslått og innført flere liberaliseringer av alkoholpolitikken, herunder utvidelse av taxfreekvoten i 2014, gårdssalg, flere salgsdager for Vinmonopolet og utvidede salgstider, avgiftsreduksjon for småskalaprodusenter mm. Felles for endringene er at de har vært begrunnet i nærings- eller forbrukerhensyn. Forslaget om å innføre en fleksibilitet i grensen for alkoholinnhold for alkoholholdig drikk i gruppe 1 på +0,3 prosent er i likhet med de foregående endringene begrunnet i et næringspolitisk hensyn.

Flere juridiske utredninger (Arnesen og Sejersted 2014 og Lund & Co 2020) har pekt på at en stadig liberalisering av alkoholpolitikken kan undergrave konsistenskravet. Selv om vinmonopolordningen og reklameforbudet tidligere har blitt funnet forenlig med EØS-avtalen, kan en senere liberalisering av alkoholpolitikken innebære at ordningene ikke lenger står seg EØS-rettslig, ifølge Lund & Co. Arnesen og Sejersted skriver i sin utredning om gårdssalg at «utviklingstrekk som til sammen svekker konsistensen den i prinsippet restriktive norske alkoholpolitikken, kan bli trukket frem i en fremtidig rettssak om salgsmonopolet» og nevner flere polutsalg, økt taxfreeomsetning og oppmykning av reklameforbudet som eksempler.

Konsistenskravet innebærer at de alkoholpolitiske tiltakene må inngå i en helhetlig og systematisk politikk, der formålet er å beskytte folkehelsen. Begrunnelsen for foreslåtte eller gjennomførte alkoholpolitiske endringene vil kunne påvirke vurderingen av hvorvidt konsistenskravet er oppfylt. Når det de senere årene er gjennomført en rekke liberaliserende tiltak som har vært begrunnet med andre formål enn helsepolitiske, skaper dette bekymring. Dette kan bidra til å undergrave to av de viktigste alkoholpolitiske tiltakene vi har, vinmonopolordningen og alkoholreklameforbudet.

Det vil alltid eksistere små gråsoner ved grenser for regulering. Gråsoner bør derfor i seg selv ikke være et grunnlag for liberaliseringer. Alkoholholdig produkter som produsentene ikke kan sikre at ligger under 4,7%, bør selges via Vinmonopolet.

Det selges i dag en rekke alkoholholdige drikker på Vinmonopolet, herunder enkelte typer lettvin og alkoholholdig is, som ligger i spennet 4,8 – 5 % vol. Enkelte av disse produktene appellerer til en yngre kundegruppe. Å innføre en fleksibilitet i grensen for alkoholinnhold i alkoholholdig drikk gruppe 1, vil

skape nye gråsoner. Det kan for eksempel bli skapt et press om alkoholholdige produkter i spennet 4,8 – 5 % vol også inkluderes i dagligvarehandelen. Dette vil være kunne være uheldig for folkehelsen og for konsistensen i alkoholpolitikken. Den foreslåtte endringen bør ikke gjennomføres.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
Generalsekretær